Otázka: Corpus Juris Civilis

Předmět: Právo

Přidal(a): Kratos

Vyšší úředníci:

- **Prefekt praetorio Východu** – správa Malé Asie, Egypta, Thrákie
- **Prefekt hlavního města**
- **Kvestor** – předseda státní rady
- **Náčelník paláce** – osobní ochrana císaře, státní pošta, přijímání velvyslanců
- **Dva komité financí** – 1) státní pokladna 2) správa císařských majetků
- **Dva magistři armády** – hlavní velitelé
- **V 7.století byl systém změněn – vyšší úřednictvo rozděleno do 60 hodností:**
- **Logothetové** – osoby, jež zaujímaly vyšší státní úřady, hlavou **velký logothet** – řídil zahraniční vztahy, správa pošty, řízení kanceláře císaře a jeho stráže
- Správce financí, vojenský logothet (zásobování a finance armády), logothet spravující císařské pozemky, logothet kontrolující řemeslníky a dílny
- **Eparchové** – nejvyšší správní úředníci velkých měst
- **Archonti** – úředníci v čele menších měst a obcí

Správní zřízení:

- Rozdělení BŘ na **2 prefektury: 1) východní** – Malá Asie, Egypt, Thrákie**2) illyrská** – Balkánský poloostrov- v čele každé prefektury **prefekt praetorio** (soudní a správní moc)
- Rozdělení prefektur na **diecéze** (spravované vikáři)
- Rozdělení diecézí na **provincie** (v čele presidové neboli rektoři)
- Provincie se skládaly z **občin** (samostatnost při rozhodování o vnitřních záležitostech, spravované volenými úředníky pod kontrolou státních úředníků)
- Až do 6.století snaha o oddělení občanské a vojenské moci – zvýšení nebezpečí napadení

-> spojení vojenské a občanské moci
- Vznik **exarchátů** ravennského a kartaginského -> spojení císařských náměstků (v rukách vojenská i občanská moc)
- 7.století – **thémové zřízení** – ohrožení Peršany a Araby -> odevzdání správy pohraničních území do rukou vojenských velitelů

Armáda:

- Kvůli neustálému nebezpečí byla stále udržovaná armáda
- **tagmata** – v hlavním městě – specializované jezdecké jednotky
- **themata** – v provinciích – místní muži
- **hraničáři** (limitanei) – muži dostávající půdu v pohraničí s voj. závazky
- Námořní velmoc – obchod s východem a západem vyžadoval udržování loďstva a budování přístav

Soudnictví:

- **Nejvyšší soud –** Cařihrad, v čele císař – zločiny proti státu
  Soud kvestora – totožný s nejvyšším soudem
- **Soud hipodromu (soud véla)**
- **Soud občanských rozepří**
- **Soudy zasedaly kolegiálně**

1296 – úplatkářství si vynutilo reformu soudnictví – > **dvanáctičlenný sbor** (z vyšších duchovních a senátorů) – dozírání na řádné fungování soudů

1329 – nové **čtyřčlenné kolegium** = *všeobecní soudcové římští* – duchovní i laikové – kontrola soudnictví po celém území říše

Místní povšechní soudci – pouze pro určité oblasti, k soudům byli přidělováni advokáti

Stát a církev

- Císař vládl církvi i státu – papež i císař -> cézaropapismus
- Císař navrhoval k jmenování biskupy, vydával normy náboženské povahy, ale i světské
- Svolával církevní sněmy, řídil jejich jednání
- Jeho úkolem bylo bránit církev a šířit ortodoxní víru
- Cézaropapismus bránil emancipaci církve
- Byzantské právo
- = soubor právních norem, které vyplývají z císařských konstitucí či zákoníků a ze spisů byzantských právníků, a to od konce vlády Justiniánovy (od r.565) do zániku říše (1453)

PERIODIZACE PRÁVA:

1.perioda: do r.866 – oficiálním pramenem práva justiniánská kodifikace

2.perioda: od r.866 – počátek vydáním Basilik (sbírka práva o 60ti knihách)

– tria volumnia (původní název)

– ius edicendi

- = právo vydávat vyhlášky
- – pro císaře neomezené časem a místem
- – původně právo senátorů, praetorů…
- – konstituce = constitutes principum

– oratio principis

- – císař > monopol zákonodárné moci

– edicta principis

- – vztah: celá říše/ území říše
- – především veřejná zpráva

– mandata

- = instrukce pro nižší úředníky

– decreta

- = rozsudky císařského soudu
- – možnost interpretace
- – tvorba nového práva

– reskripta

- = odpovědi císaře
- – dotazy soukromníků na právo
- – respondere ex auctiotate = právo udílet dobrá zdání (právní rady) jménem císaře
- – reskriptový proces – autoritativní řešení sporů císařem

– praetor peregrinus

- = cizinecký praetor
- > zákony (římské právo platilo jen pro římany)
    - – cizí národní právo
    - – nepsané obyčeje
    - – usace obchiodníků
    - – praetorská edikta

– krize v zemědělství (4.,5. stol.)

- – země ladem
- – vylidňování venkova
- > pokusy o osídlení opuštěných pozemků
- > snaha připoutat městské rodiny trvale k určité profesi
- > daňová břemena
- – východ: ekonomicky stabilnější

– cca 50 let před začátkem Justiniánovy vlády > západ: sesazen poslední římský císař germány

– galbae adscriptus

- – zákon
- – kolon = drobný svobodný pachtýř (Pacht označuje časově vymezený pronájem zemědělské půdy a zemědělských objektů)

– ius = staré právo

– leges = konstituce…

struktura corpus iuris civilis:

CODEX (Codex Iustinianus Repetitite Praelectionis);

- ihned po nástupu do funkce jmenuje Justinián komisi, která za úkol sebrat císařské konstituce

geneze:

- 13. 2.528 konstituce k zahájení prací na kodexu
- složení komise z významných právníků té doby
- úkolem škrty, interpolace, spojování jednotl. témat, přizpůsobení jazyka atd.
- 529 konstituce Suma rhei publicae- ruší předchozí kodexy
- 534 v rámci konstituce Cordi vychází kodex- ten čítá **12 knih**

DIGESTA SEU PANDECTAE

- práce zahájena 530; není zákoníkem v pravém slova smyslu- jedná se výpisky z děl slavných autorů (Gaius)
- tvoří komise, 16 členů
- vyhlášeno 533- teorie, jak možno takové množství materiálu tak rychle zpracovat
- 50 knih- dělí se na tituly, ty na fragmenty, ty na věty

INSTITUTIONES SEU ELEMENTA

- učebnice práva sestavená významnými právníky
- vychází z Gaiovy učebnice, ale ta proškrtána a doplněna
- vyhlášeno společně s Digesty r. 533, v platnost vešlo spol. s Digesty 1.1.534
- derogační účinek – zákon pozdější ruší zákon dřívější = lex poster derogat priori
- Formální, obsahová nedostatečnost, zákony si často odporují

Ekloga, 762, řecky

Výbor ze zákonů dvou císařů Lva III. a Konstantina V., 17 kapitol

- Dílo čerpá z Justiniánovy kodifikace a staví na křesťanských principech a vlivu církve
- Zákony jsou přímo označovány za vůli Boží
- Upravuje pouze nejběžnější vztahy – důraz na rodinné právo – ochrana a postavení ženy (ruší se tradiční římskoprávní podřízení ženy muži)
- Dílo je doplněno o tři menší sbírky:
    - **1) Zemědělský zákon** – upravuje vztahy mezi vesničany, svobodnými a nesvobodnými, normy se týkají hospodaření s půdou, pastevectví apod.
    - **2) Rhodský námořní zákon** – soukromý zápis práva regulujícího mořeplavbu
    - **3) Vojenský zákon** – upravuje poměry ve vojsku, rozdělování kořisti apod.

Procheiron

- Císař Basileios I. zrušil Eklogu vydáním nové sbírky (870-879)
- Vrací se k justiniánskému právu
- Úvod k hlubšímu studiu práva
- Platný až do zániku byzantského státu
- Velmi jednoduchý, přehledný, velmi se rozšířil

- V úvodu se mluví o zvrácenostech Eklogy, ale paradoxně některé zákony přejímá
    - 1) soukromé právo (manželství, právo dědické apod.)
    - 2) veřejné právo

Basiliky neboli Šedesát knih

- Lev VI.
- Pověřil skupinu právníku v čele se Symbatiem úkolem: sloučit všechny normy Justiniánovy kodifikace do jedné, odstranit vše zastaralé a doplnit nové normy
- Částečně vychází z Justiniánovy kodifikace
- Světské právo (veřejné i soukromé)

Ke sbírce přidal Lev VI. I další zákony – novely – vznikla z nich oficiální sbírka:

- **Ecloga novellarum Leoni** (113 zákonů)
- **Eparchikon Biblion**
    - „živnostenský řád“
    - Stanovuje pravidla pro řemesla a obchodní činnost v hlavním městě
- **Hexabiblos**
    - = Šesti kniží soluňského soudce Konstantina Harmenopula
    - 14. století, spojuje nesourodá témata
    - Soukromé sepsání práva, rozšíření po celé Byzanci a v Řecku platila až do roku 1946

Leges Romanae barbarorum:

- zánik západního impéria x zákony stále platné
- osobní právo římského obyvatelstva nových barbarských států
- Král Gundobad (– 516), Král Alarich II.

Edictum theodorici

- soupis norem římského práva
- 155 krátkých článků
- závaznost: římané, gótové
- případy: quae saepe contigunt = které se často stávají
- výkladová forma
- považováno za sbírku ostroghotského krále

x

- vizigotská
- publikace: 458-459 praefectus galliarum
- Toloská vizigotská říše
    - podléhání římským úřadům
    - foederati = cizí námezdní bojovníci